Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šiling.

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Ni človeka, ki ne bi želel miru in ki ne bi imel strahu pred vojno

Tito

LETNIK VI | CELOVEC, V SREDO, 17. I. 1951 | Štev. 4 (373)

Sklepi konference Britanske skupnosti

Po 12 sejah je bila v Londonu zaključena konferenca Britanske skupnosti. Izdano je bilo uradno poročilo, ki izjavlja, da države Britanske skupnosti nimajo namena vtikati se v stvari ZSSR, Kitajske ali drugih držav. „Odločeni smo obdržati neodvisnost v naših zadevah, ne da bi se bali napada. Rane zadnje vojne morajo biti ozdravljene. Rešitev nemškega in japonskega vprašanja mora biti hitro dosežena. Napraviti moramo vse, da bomo razumeli tiste, katerih gledanja so drugačna od naših. Ko pravimo, da vojna ni neizbežna, nočemo s tem reči samo, da se moramo pripraviti, da bomo močni, in bomo z našo močjo preprečili napad. Hočemo reči, da je v svetu, porušenem in dezorintiranim po vojni, povsod velika večina ljudi, ki hočejo mir. Ne smemo obupati, da se ne bi mogli sporazumeti z vsemi državami.

Dodati pa moramo, da moramo ojačiti našo obrambo z vso hitrostjo in pazljivostjo, dokler bo ostajala grožnja napada. Pripravljeni smo sprejeti kakršno koli žrtev, ki bi bila potrebna za obdržanje tistih načel zakona in mednarodnega reda, ki so glavni pogoj za napredek in mir na svetu."

Poročilo dodaja, da so na konferenci na podlagi tega stališča skušali doseči prenehanje sovražnosti na Koreji. „Velesile morejo na posebnem sestanku odpraviti nesoglasja na osnovi, ki bo ojačila OZN".

Drugo poročilo, izdano ob koncu konference, pa izjavlja, da so ministri Britanske skupnosti dosegli sporazum o nujnosti in važnosti pospešitve zadovoljive rešitve vprašanj na Daljnem vzhodu. Priporočajo nove poskuse pri OZN, s katerimi bi uredili glavne probleme na tem področju. Poročilo govori o položaju na Srednjem vzhodu, za katerega pravi, da „predstavlja dobrobit in stalnost na tem področju ter varnost glavne prometne žile globoko zanimanje držav Britanske skupnosti."

Na konferenci so razpravljali o napredku zapadnoevropskega gospodarstva, ki ojačuje moč evropskih demokracij pri ohranitvi njih narodne neodvisnosti, kar pomeni velik doprinos varnosti v svetu.

Glede razdelitve surovin so se ministrski predsedniki izrekli za večkratna posvetovanja v tem smislu. Ojačili bodo tudi vse gospodarske organe Britanske skupnosti.

Angleški komentarji o konferenci

Komentarji izjav predsednikov vlad držav Britanske skupnosti narodov so zelo skromni. „Daily Expres' meni, da so izjave predsednikov vlad vodene. „Times" pozdravlja njihove izjave, vendar se ne spušča v podrobnosti. Samo „Manchester Guardian" piše, ko se obrača v svojem komentarju na Ameriko, da konferenca ni mogla biti v ugodnejšem času. Britanski skupnosti narodov je omogočila ustvariti enotno fronto proti ameriškim predlogom za reševanje vprašanj Daljnega vzhoda.

Po poročilih iz Lake Successa sodijo, da bo LR Kitajska vztrajala pri svoji prejšnji zahtevi, da je treba najprej doseči sporazum o sklicanju konference in šele nato prenehati sovražnosti.

Komisija treh proučila korejsko vprašanje

Kot smo poročali v predzadnji številki našega lista, se je posebna komisija Organizacije združenih narodov ukvarjala z vprašanjem korejskega spora in proučevala možnosti za prenehanje sovražnosti v Koreji. Koncem preteklega tedna pa je kanadski zunanji minister Pearson kot član te komisije razložil na seji političnega odbora Glavne skupščine OZN načela za vzpostavitev miru v Koreji, takojšnje prenehanje sovražnosti in ustanovitev komisije štirih, velesil, ki naj bi proučevala vprašanje Daljnega vzhoda in vprašanje zastopstva LR Kitajske v OZN.

Po temeljiti presoji položaja predlaga komisija treh naslednih 5 točk. 1. Takojšnje prenehanje sovražnosti z ustreznimi poroštvi, da ta ukrep ne bo izrabljen za pripravljanje nove ofenzive. 2. Prenehanje sovražnosti je treba izkoristiti za končno dosego miru. 3. Vse nekorejske oborožene sile se morajo umakniti v ustreznih razdobjih, hkrati pa je treba sprejeti potrebne ukrepe v soglasju z načeli Združenih narodov, da bi korejski narod lahko svobodno izrazil svojo voljo o bodoči vladi. 4. Ustanovitev neodvisne demokratične in suverene države Koreje z ustavo in vlado, ki bi izhajali iz svobodnih volitev. 5. Brž ko bi bil dosežen sporazum o prenehanju sovražnosti, bi se v okviru OZN ustanovila komisija, sestavljena iz predstavnikov ZDA, Velike Britanije, ZSSR in LR Kitajske, ki naj bi dosegla sporazum v soglasju z določbami Ustanovne listine OZN. Ta sporazum bi obsegal probleme Daljnjega vzhoda, vštevši Formozo, in predstavništvo LR Kitajske pri Združenih narodih.

Med razpravo o teh predlogih je izjavil ameriški zastopnik Austin, da bo sicer glasoval za predloge komisije treh, vendar je dodal, da bi morali biti Združeni narodi pripravljeni, da obsodijo LR Kitajsko kot napadalca, če bi zavrnila ta predlog in da je treba določiti primeren rok, do katerega bi sporočili ta načela pekinški vladi in bi prišel tudi njen odgovor.

Svojo soglasnost s stališčem ZDA je izrazil britanski zastopnik Jeeb in dodal, da mora biti novi načrt „zadnji napad" za sporazum z LR Kitajsko.

Indijski delegat Rau je podprl predloge ter opozoril, da morajo biti rešena vprašanja Daljnega vzhoda v soglasju Jaltske in Potsdamske konference, na katerih je bilo sklenjeno, da je Formozo treba vrniti Kitajski.

Zastopnik Sovjetske zveze Malik pa se hoče pozneje podorobno dotakniti načrta in je samo izjavil, da pomenijo novi predlogi ultimat Kitajski.

Zapad mora razumeti spremembe v Aziji

Predsednik indijske vlade Nehru je po londonskem radiu pozval zapadne sile, naj razumejo velike in globoke spremembe, ki so se v zadnjih letih izvršile v Aziji. Opozoril jih je, naj prenehajo s starimi nazori o imperialističnem ravnanju z azijskimi narodi in začno sodelovati z narodi Azije, ki zahtevajo svojo narodno in gospodarsko osvoboditev. Kot zgled za sodelovanje med narodi Evrope in Azije je Nehru poudaril miroljubni način, s katerim sta Britanija in Indija rešili skupna vprašanja.

V prvi vrsti je poudaril vlogo Kitajske v novo nastalem položaju v Aziji, kjer sto in sto milijonov ljudi zahteva enakopravnost in osvoboditev izpod kolonialnega izkoriščanja. Sicer globoko obžalujemo sedanje ravnanje Kitajske, je dejal Nehru, toda Kitajska se je čutila prizadeto zaradi dejstva, da z njo niso ravnali kot z enakopravno državo. Tukaj je posebno poudaril dvatisočletno prijateljstvo med Kitajsko in Indijo, od katerih kljub trenutnim medsebojnim nesporazumom zavisi mir v Aziji, ob koncu pa pozval zapadne države, naj pokažejo več razumevanja do azijskih narodov zaradi ohranitve svetovnega miru.

Seja Glavnega odbora OF Slovenije

Prihodnji petek se bo Glavni odbor Osvobodilne fronte Slovenije sestal na seji, kjer bodo razpravljali o nalogah OF ob volitvah v novo republiško skupščino. Referat na seji bo imel predsednik vlade Ludske republike Slovenije Miha Marinko.

Adenauer o združitvi Nemčije

Pred nedavnim je sprožil ministrski predsednik vzhodnonemške republike Grotewohl vprašanje združitve vzhodne in zapadne Nemčije, kar je v svetu izzvalo razne komentarje in ugibanja. Zadnji ponedeljek pa je do tega vprašanja zavzel stališče zvezni kancler dr. Adenauer, ko je imel govor pred nemškimi in inozemskimi novinarji.

Po večtedenskih pogajanjih s člani svoje vlade in voditelji posameznih frakcij v parlamentu se je dr. Adenauer namreč odločil, sporočiti pripravljenost svoje vlade, da pod gotovimi pogoji prične pogajanja o predlogih Grotewohla. Pogoji, ki jih za taka pogajanja stavi zapadnonemška vlada, so naslednji:

Splošne svobodne volitve v štirih zasedbenih conah; jamstva vzhodnonemške vlade, da bo spoštovala izid volitev; znižanje dejanskega stanja in oborožitve „ljudske policije" na število, ki bo odgovarjalo normalni varnostni policiji; ukinitev predaje obratov in nemških kapitalov v sovjetski zasedbeni coni sovjetskim industrijskim trustom; izjava vzhodnonemške vlade, v kateri bi bilo povedano, da je pogodba, ki je bila pred enim letom sklenjena med poljsko in vzhodnonemško vlado, s katero je bila priznana tako imenovana „Oder-Neisse-črta" za poljsko-nemško mejo, samo začasnega značaja.

Izjave senatorja Tafta

V zvezi z izjavami, ki jih je predsednik Truman dal na tiskovni konferenci in po katerih se misli posvetovati s kongresom glede pošiljanja ameriških čet v Evropo, je izjavil republiški senator Taft, da ne misli ovreči Trumanu pravice po zvišanju ameriških sil v Nemčiji, vendar pa smatra za logično, da si bo Truman prej preskrbel odobritev kongresa, predno bo vključil ameriške čete v mednarodno vojsko pod poveljstvom generala Eisenhoverja. Taft je pojasnil, da bi odobril odhod določenega števila ameriških čet v Evropo le pod pogojem, če bi evropske države dokazale svoje dobre namene pri pripravljanju svoje obrambe.

Vedno ista pesem

Odkar je bila podpisana mirovna pogodba z Italijo in je s tem stopil v veljavo tudi statut tako imenovanega Svobodnega tržaškega ozemlja, se spet in spet pojavlčajo že desetletja stare fraze o „italijanskem Trstu", ki jih pogrevajo razni italijanski šovinisti.

Pred še nedavnim je postavil podobno tezo rektor tržaške univerze profesor Cammarte, ki je dejal, da Svobodno tržaško ozemlje ni mednarodno-pravno telo, temveč še vedno italijansko ozemlje. Začetkom tega meseca pa je imel ob slovesni otvoritvi novega sodnega leta enako šovinističen govor glavni državni pravdnik, ki je med drugim ponovil znano tezo profesorja Cammaratija ter temu še dodal, da si želijo (očitno ljudje njegovega kova — op. ured.) zmago pravice, to je, da se ta zemlja, mučena hčerka Italije, dokončno in popolnoma vrne v naročje domovine, pa čeprav bi moralo to stati mnogo solza in krvi. Ko je govoril o Slovencih, ki živijo na tem ozemlju in sploh v Italiji, je celo dejal: Srečni vi, slovenski bratje, da vam delijo pravico italijanski sodniki in ne sodniki druge rase".

Kako so o tem lahko navdušeni naši bratje na tržaškem ozemlju, vidimo iz številnih sodnijskih procesov proti njim, o katerih smo že ponovno poročali v našem listu.

Sestanek angleških in ameriških komandantov

Ta mesec se bodo sestali na otoku Malta britanski in ameriški vojaški poveljniki, ki bodo proučevali vprašanja glede na obrambo Sredozemlja. Poleg ameriških in angleških predstavnikov bodo po poročilu Reuterja navzoči tudi vojaški strokovnjaki Grčije in drugih držav vzhodnega Sredozemlja.

Kitajski pogoji za mir

Kakor znano, se najbolj prizadeva za mirno rešitev korejskega vprašanja indijska vlada in zato je vlada LR Kitajske sporočila svoje pogoje za mir preko indijskega poslanika v Pekingu indijski vladi. V svoji poslanici indijski vladi stavi LR Katijska naslednje pogoje: Sprejem LR Kitajske v Organizacijo združenih narodov in Varnostni svet, umaknitev vseh tujih čet iz Koreje in razgovore o Formozi.

Koroški lovci odšli v Jugoslavijo

Včeraj je odpotovala v Jugoslavijo skupina koroških lovcev, ki se bo na povabilo Lovske zveze Slovenije v Ljubljani udeležila lova na divje prašiče v kočevskih gozdovih. — Želimo jim obilo uspeha!

Položaj na korejski fronti

Boji pri Vondšuju so trenutno končani in vlada na tem področju precejšen mir, medtem ko severokorejske čete še nadalje prodirajo na ozemlje med Vondšujem in Jongvolom

Čete OZN so napravile protiofenzivo in v ponedeljek zasedle položaje 20 km pred Seulom. Poročilo glavnega stana korejske ljudske armade pa pravi, da so severokorejske edinice na vzhodni obali zavzele važna mesta Čumužin ter Kanju.

Washington. — V ameriških dobro obveščenih krogih javljajo, da nameravajo ZDA vpoklicati v vojsko nadaljnjih 50.000 mož, da bi z njimi izpopolnili ameriški ekspedicijski zbor na Koreji.

Kairo. — Na povabilo glavnega tajnika Arabske lige bo prišel glavni tajnik Organizacije združenih narodov Trygve Lie v času od 20. februarja do konca marca v Kairo.

TRUMANOV GOSPODARSKI NAČRT

Predsednik Truman je predložil Kongresu svojo letno gospodarsko poslanico. Zahteval je sredstva, s katerimi bodo ZDA „in svobodni narodi mogli uresničiti vse vojaške napore, ki so potrebni za preprečitev nove svetovne vojne ter zmago v primeru, če bi do nje prišlo".

Zahteval je pooblastilo za izdatke in posojila za 140 milijard dolarjev v tekočem letu (ki se konča 30. junija 1951) in za prihodnje leto, povišanje davkov, ki bodo dosti višji, kot so bili v zadnjih dveh letih (za 8 milijard), splošen dvig ameriške proizvodne sposobnosti, zlasti pri proizvodnji jekla, aluminija električne sile in drugih sektorjev, važnih za oborožitvene napore. Industrija jekla mora dvigniti svojo proizvodnjo za 120 milijonov ton v prihodnjih treh ali štirih letih. Razpoložljivo električno silo je treba povišati za več kot 20 milijonov Kw., splošen dvig ameriške proizvodnje za približno 25 odst. V petih letih, pomoč ZDA vsem svobodnim deželam, da bodo dvignile proizvodnjo, kontrolo izvoza in nakazil z namenom, da bodo ZDA lahko izpolnjevale mednarodne obveze in nakazila, ki težijo za enako razdelitvijo surovin, ki primanjkujejo, zmanjšanje potrošnje, s čimer bodo podprti obrambni napori in izboljšane poljedelske in trgovinske naprave, ustalitev cen in plač, dvig oboroženih sil za en milijon in štiri mimilijone zaposlenih v vojni industriji do konca leta.

Truman je izjavil, da 140 milijard še ne pomeni, da jih bo vlada popolnoma uporabila v prihodnjem letu in pol. Fond mora zadostovati za nekaj let. Truman je dejal, da bi mogli stroški za obrambo do konca tega leta znašati od 45 do 55 milijard dolarjev.

Nadaljeval je: „Če bodo svobodni narodi mobilizirali in vodili pazljivo svoje moči, bodo mogli izpolniti vse vojaške napore, ki bodo potrebni za preprečenje vojne in morebitno zmago. Viri važnih surovin so na naši strani. Edino vprašanje, ki se postavlja, je, da jih bomo uporabili hitro in pazljivo."

Truman predvideva, da bodo za uresničevanje vseh varnostnih programov znašali v prihodnjih dveh letih skupni stroški 140 milijard dolarjev. Ob pričetku korejskega konflikta, torej ob koncu davčnega leta 1950, so znašali 18 milijard dolarjev, danes pa znašajo 20 milijard letno. Ob koncu tega leta se bodo povečali od 49 do 55 milijard, kar je 25 do 35 milijard več, kot sedaj.

Sedanji tekoči stroški v te namene znašajo približno 7 odst. narodnega dohodka. Ob koncu tega leta bi mogli doseči 18 odst. Med zadnjo svetovno vojno so znašali stroški za obrambo 45 odst. narodnega dohodka.

Truman je nato iznesel pet glavnih točk, ki bi omogočili izpolnitev nalog: vsi morajo načrtovati, vsi morajo biti zaposleni, žrtve morajo biti pravično razdeljene, razvijati je treba vse vire, vsi morajo delati skupno z zavezniki za skupno stvar.

Truman je nadalje poudaril, da ni razlike med vojaško in gospodarsko pomočjo. „Prijatelji ZDA imajo potrebo po obeh. Ker smo se združili v vojaških ciljih, se moramo združiti tudi v gospodarskih namenih. V tem procesu sodelovanja mora najmočnejši narediti največ in vsi morajo izpolniti svoj del. Naša pomoč bo dala tem deželam možnost, da dvignejo proizvodnjo za svoje in naše potrebe materiala, s katerim ne razpolagamo ali ne razpolagamo v dovoljni meri."

Potem je naglasil važnost političnih in gospodarskih načrtov ZDA glede skupnega napora in je dejal, da bo kmalu zahteval tozadevna natančna priporočila pred Kongresom

Vprašanje porazdelitve surovin

V zvezi z večajočo se oborožitvijo je bila ustanovljena organizacija za gospodarsko pomoč evropskim državam — OECE —, ki urejuje tudi porazdelitev surovin, predvsem seveda tistih, ki so važne za vojno proizvodnjo. Pred nekaj dnevi se je odbor te organizacije sestal v Parizu, kjer so proučevali poročilo, ki ga je ta organizacija poslala v Washington, da razpravlja z ameriškimi oblastmi o položaju surovin in o drugih vprašanjih, ki so v zvezi z delovanjem te organizacije.

Svet je potrdil svoje prejšnje sklepe glede nalog te organizacije na področju evropskih surovin ter poudaril potrebo koordinacije gospodaske politike držav članic. Holanski zunanji minister, predsednik sveta, je dobil nalogo, da razpravlja z vladami ZDA, Velike Britanije in Francije ter z vsemi drugimi vladami, s katerimi bi bilo potrebno, o vprašanju odnosov, ki naj bi jih uvedli med organizmi, ki jih predvideva vašingtonski dogovor o surovinah.

V Parizu so objavili izjavo glede razgovora o razdelitvi surovin sklenjenega med Francijo, ZDA in Veliko Britanijo.

Izjava pravi, da je potrebno ustvariti mednarodni mehanizem, s pomočjo katerega bodo vse prizadete države, naj bodo članice Marshallovega načrta ali ne, organizacije severno-atlantskega pakta ali organizacije ameriških držav, lahko sodelovale pri rešitvi vprašanja o pomanjkanju surovin.

Določili bodo mednarodne skupine, v katerih bodo zastopane vlade držav proizvajalk in potrošnic, ki imajo bistven interes pri proizvodih posameznih skupin. Te skupine bodo priporočale vladam potrebne ukrepe v vsakem ločenem primeru, ki naj omogočijo razvoj proizvodnje, povečanje razpoložljivosti in zajamčijo preskrbo.

Tri vlade bodo takoj ustanovile v Washingtonu začasno osrednjo skupino, ki naj pomaga stalnim skupinam. Pri tem bodo pomagale organizacije Marshallovega načrta, atlantskega pakta, ameriških držav in druge mednarodne organizacije.

V Avstriji je 11.351 zdravnikov

V Avstriji je danes 11.351 zdravnikov, to se pravi, da pride na 611 prebivalcev en zdravnik. V bivši avstro-ogrski monarhiji, leta 1913, je bilo vseh zdravnikov samo 4339. Odgovorni činitelji se sicer trudijo, da bi delokrog zdravnikov razširili, kakor je izvajal minister Maisel v nekem predavanju, niso pa v stanu odstraniti gmot. težkoč, v katerih se zdravniki nahajajo. Samo ob sebi bi bilo razširjeno delovanje zdravnikov samo zaželjeno, ker je pri gotovih boleznih umrljivost znatno narasla, kakor na primer obolenjih na raku, V letu 1925 je bilo na raku obolelih 9148 smrtnih primerov, leta 1948 pa 13.915. Zaradi srčne hibe je umrljivost v istem razdobju narasla od 13.434 na 17.453. Tudi umrljivost dojenčkov se je zvišala in je umrljivost 7,8 odstotka od novorojenih visok odstotek v primeri z 4,3 odstotka leta 1946 v Angliji in samo 2,8 odstotka v New Yorku v letu 1948. Pojema pa umrljivost za infekcijskimi obolenji in sicer od 11.172 leta 1928 na 7692 leta 1938, od 15.384 leta 1945 na 6811 leta 1948 Tudi umrljivost zaradi jetike je postala bolj redka ter je znašala leta 1948 6100 primerov, nasproti 8300 primerom v letu 1945 in 10.800 primerom v letu 1928.

V zvezi s temi podatki je seveda nujna potreba, da poudarimo slabe življenjske položaje, v katerih morajo živeti avstrijski zdravniki. Omenili bi samo lanskoletno stavkovno gibanje zdravnikov, s katerim so si hoteli izboljšati svoje življenjske pogoje, kar pa jim je le delno uspelo. Zato tudi ni čuda, da si številni zdravniki iščejo zaposlitev v inozemstvu, ki jim nudi večje ugodnosti pri njihovem napornem poklicu.

Sklenjen je novi zakon o Kmetijski zbornici

Kakor znano, so bile zadnje demokratične volitve v Kmetijsko zbornico 22. 11. 1932. Zatem, ko so po drugi svetovni vojni in razsulu nacionalsocializma bile v zadnjih letih že v vseh ostalih deželah Avstrije volitve v Kmetijsko zbornico, so se končno tudi na Koroškem odločili, da pripravijo volitve v Kmetijsko zbornico. Dne 22. decembra 1950 je koroški deželni zbor sklenil zakon o Kmetijski zbornici ki bo v nekaj tednih, ko bo tudi oddobren od ustavne službe, objavljen.

Kakor slišimo, predvidevajo razpisati volitve v Kmetijsko zbornico za april ali maj. Hkrati bodo tudi volitve v Okrajne kmečke zbornice in Krajevne kmečke odbore.

O določilih novega zakona bomo poročali v eni izmed naslednjih številk.

Anglijo zajela epidemija hripe

Zadnji teden se je v Angliji razširila hripa in zajela predvsem London, od tam pa se razširila tudi na druge pokrajine severnozapadne Anglije. Razen Londona je središče bolezni v mestu Manchester, kjer je bilo zadnjo soboto od 700.000 prebivalcev nič manj kot 12.000 zbolelih na hripi. In samo v teku zadnjega tedna je na tej bolezni umrlo v Liverpoolu 1.000 oseb.

Po novejših poročilih pa se je bolezen razširila iz Manchestra še dalje na sever in jug ter je štev. obolelih doseglo v severozapadni Angliji 200.000, medtem ko vsak dan javljajo nadaljnjih 20.000 bolnikov.

Razširjenje bolezni v Angliji je predvsem prizadejalo premogovno proizvodnjo, ker je bilo že v soboto obolelih 18 odstotkov delavcev v posameznih premogovnikih. Prav tako pa seveda epidemija kvarno vpliva tudi na ostalo gospodarstvo.

Poleg razširitve hripe javljajo iz Anglije tudi številne slučaje ošpic in koz. Ošpice so se pojavile predvsem v Liverpoolu, medtem ko so iz Brigthona javili 25 novih obolenj na kozah.

Pariz. — Epidemija gripe, ki je v Angliji zajela že tako velik obseg, se po poročilih iz Pariza širi tudi po Franciji. Doslej sicer še ni dosegla tako velikega obsega in tudi ne ovira gospodarsko življenje, ker poteka na drug način kot v Angliji. V mestu Lovre so morali zapreti nekaj dvoran, ker je zbolelo osebje, v privatnih in javnih uradih pa skušajo nevarnost razširitve bolezni zmanjšati z dnevnimi desinfekcijami.

Po širnem svetu

Rim. — Italijanska vlada je na podlagi težav pri preskrbi s surovinami predpisala obvezen popis surovin v trgovinskih in industrijskih podjetij. Podjetja bodo morala pod kaznijo do 10 milijonov lir ali zapora do 1 leta redno dostavljati podatke o gibanju zalog surovin. Za enkrat je določen popis zalog maščob, premoga, železa in jekla, raznih kovin in nekaterih polizdelkov

Cetenia. — Ognjenik Etna, ki zdaj deluje že 50 dni, je zadnjo soboto ponovno bruhnil 10 metrov visoko reko lave, ki se je izlila po sadovnjakih na pobočju gore.

Berlin. — Pretekli petek so bile v zapadnem Berlinu volitve novega župana, pri katerih sta oba kandidata — socialdemokrat Reuter in predstavnik krščanskih demokratov in liberalcev Walter Schreiber — dobila enako število glasov. Pozneje so odločili, da se morata oba nasprotnika sporazumeti do prve občinske seje, ki bo jutri, 18. januarja.

Hongkong. — Agnicija AP poroča, da je vlada LR Kitajske odrekla gostoljubnost britanskemu generalnemu konzulu v Tihvi (pokrajina Šinkjang) Holmesu. Tihvo so morali zapustiti tudi diplomatski zastopniki vseh tujih držav razen Sovjetske zveze.

Washington. — Predsednik ZDA Truman je podpisal zakon. ki določa za potrebe civilne obrambe 3 milijarde in 100 milijonov dolarjev. V zvezi s tem je sporočil, da bo hkrati zahteval od Kongresa, naj dovoli uporabo prvega dela tega denarja, da bi tako začeli uresničevati program civilne obrambe.

Tokio. — Finančni minister Japonske je izjavil, da notranji gospodarski položaj ne dovoljuje ponovne oborožitve Japnske. Po poročilu agencije „France Press" je dejal, da želi Japonska sodelovati z zapadnimi državami, vendar pa ne more zdržati težkega bremena vojaškega proračuna.

Stokholm. — „Dagens Nyheter" poroča, da je švedskim znanstvenikom uspel nov način predelave morske vode v pitno vodo, kar pomeni veliko poenostavitev in pocenitev. Novi način predelave temelji po poročilih omenjenega lista na ugotovitvi, da je pri pritisku 300 atmosfer potrebno zelo malo kuriva, namreč samo en liter olja, da predelajo eno tono morske vode v pitno vodo. Pri tem namreč izginejo vse soli, kalcij in druge snovi, ki jih vsebuje morska voda in ki niso užitne.

Vesti iz Jugoslavije

II. kongres Zveze borcev NOB Slovenije

Glavni odbor Zveze borcev narodno-osvobodilne vojske Slovenije je sklenil, da bo II. kongres Zveze borcev NOB Slovenije dne 28. januarja t. l. v Ljubljani. Povabljena je tudi Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške in se bo kongresa udeležila z veččlansko delegacijo.

Lep delovni jubilej slovenskega igralca

Igralca Bojana Pečka poznajo in cenijo vsi Slovenci, ki hodijo v gledališče. Poznajo ga iz drame in tudi iz operete, kjer jih je neštetokrat razveselil z najrazličnejšimi komičnimi vlogami. Seveda pa komične vloge niso bile glavna domena njegovega umetniškega udejstvovanja. Mojstrsko je poustvaril tudi mnogo raznih likov v raznih dramah, ki bodo ostali gledalcem nepozabni.

Bojan Peček, ki je po rodu Ljubljančan, se je posvetil gledališki umetnosti že zelo zgodaj, ko mu je bilo šele šestnajst let. Nedavno je praznoval štiridesetletnico svojega gledališkega dela Prav zaprav je ta svoj jubilej po datumu že presegel, saj je prvič nastopil že 8. oktobra 1907. Od takrat do danes je igral v več kot 400 dramskih in nad 100 operetnih in opernih vlogah. Med prvo svetovno vojno je bil član osiješkega gledališča, potem pa se je vrnil v Ljubljano in ostal zvest slovenskemu gledališču.

Za svoj jubilejni nastop si je izbral Cankarjevo farzo „Pohujšanje v dolini šentflorijanski", kjer je v originalni domači zasnovi igral Zlodeja- Konkordata. V tej Cankarjevi igri je Peček že večkrat nastopil. Ob krstni predstavi leta 1907 je igral gostu, na gostovanju po deželi leta 1908 popotnika, v času med obema vojnama pa Konkordata-Zlodeja. Zato si je to posrečeno vlogo izbral tudi za svoj jubilejni nastop.

Stolnica zadrske znanstvene knjižnice

Znanstvena knjižnica v Zadru, ki obstoja že sto let, je najstarejša javna znanstvena knjižnica v Jugoslaviji. Ustanovljena je bila pred sto leti iz zapuščine domačina iz Zadra A. Paravie. Z leti so jo stalno dopolnjevali, končno pa je bila premeščena v posebno, nalašč za ta namen zgrajeno štirinadstropno stavbo.

Knjižnica ima danes nad 120.000 knjig, med katerimi so zlasti številna dela iz XVI., XVII. in XVIII. stoletja. Posebnost knjižnice predstavlja oddelek imenovan Dalmatika, kjer se nahajajo knjige, ki pišejo o Dalmaciji ter vse knjige od katerih koli piscev, ki so bile napisane na dalmatinskih tleh. Knjižnica ima tudi mnogo redkih del starejših piscev. Med drugim tudi izvod Kodeksa iz konca XVI. stoletja, ki ga je v Moskvi napisal neki Makedonec.

Ko so leta 1944 Italijani zapuščali Zader, so oropali knjižnico več tisoč najpomembnejših knjig — inkunabul, perdamentov in dragocenih rokopisov, ki so dokazovali hrvatsko poreklo Zadra. Med temi knjigami, ki so jih oropali fašisti in odnesli v Italijo, je tudi prva beneška izdaja Maruličeve „Judite" iz leta 1521 in časopis, ki je od leta 1820 do 1920 izhajal v Zadru v hrvaščini.

Od osvoboditve do danes je ta knjižnica nabavila sedemkrat več novih knjig, kakor jih je bilo nabavljenih prej v vsej dobi od izida rapallske pogodbe do osvoboditve Zadra.

3000 vagonov lesa v 14. dneh

so odpremila lesnoindustrijska podjetja v Sloveniji, kar pomeni 100 vlakov po 30 vagonov. Dobra tretjina teh vagonskih pošiljk je bila namenjena izvozu. Pri nakladanju in odpremi so mnogo pomagali delavci prostovoljci — člani množičnih organizacij.

KOLEDAR

17. januar, sreda: Anton

18. januar četrtek: Priska.

19. januar, petek: Marij

SPOMINSKI DNEVI

17. januarja 1847 je bil rojen Nikolaj Žukovski, oče ruskega letalstva.

17. januarja 1943 so začeli fašisti svojo IV. ofenzivo proti partizanskim odredom Jugoslavije.

18. januarja 1901 je umrl slovenski pesnik Josip Murn — Aleksandrov.

18. januarja 1944 je bilo izseljenih več slovenskih družin iz Remšenika pri Železni Kapli

18. januarja 1944 je nacistična policija izropala Vivodovo domačijo.

Korte

Kakor smo že čitali v našem listu, so se obirška in korška dekleta odzvala želji po znanju in napredku. Sklenile so: mi hočemo imeti kuharski tečaj in Slovenska kmečka zveza je tej želji ustregla. Skozi 6 tednov je 14 brhkih deklet pridno sukalo kuhle. Cvrle, kuhale so in pekle, vsak dan je vel okrog njih drug vonj. Iz domačih pridelkov, ki so pri nas v planinah kakor povsod na deželi najvažnejši, so prirejale različna okusna jedila, „teple" sneg, kljub temu, da smo ga imeli že kar do brade onega z neba in tako pogledale tudi še čez rob kmečke mize na meščansko, saj imamo tudi podeželjani pravico do kakšne boljše „rihte".

Vsake pesmi pa je enkrat konec. Za zadnji dan v letu, na Silvestrovo, so nam priredile tečajnice prav lepo razstavo kuharskih izdelkov in mislim, da ni bilo obiskovalca, ki bi uspeha njihovega šesttedenskega truda ne bil vesel. Samo niso bili nekateri zadovoljni in sicer zaradi tega, ker je bila razstava prekmalu razprodana in s polno mošnjo niso vedeli kaj početi.

Po razstavi so nas tečajnice iznenadile s prav lepim kulturnim sporedom: petjem dekliškega zbora tečajnic, nastopom seksteta Smrtnikovih sester, deklamacijami, prizori in simboličnimi slikami vse v kotu gostilniške sobe, kamor je pričaral naš iznajdljiv Herman majhen oder in tako omogočil, da se je kulturni del sploh mogel vršiti. Res, v primitivnih razmerah se je vršilo, vendar je bilo tako čisto domače, družinsko vzdušje, da je bilo zares prijetno za vse, ki so bili navzoči tako na odru kot za gledalce. Vsem, voditeljici tov. Milki in tečajnicam vse priznanje in zahvala za ta dan.

V četrtek navrh pa so se v novem letu z novim poletom z družabnim večerom in sem in tja z mokroto v očeh poslovile med seboj in od voditeljice, si obljubile medsebojno povezanost in se podale vsaka za svoje ognjišče, da uporabijo znanje, katerega so pridobile v tem času. Kogar pa jih mika videti in slišati, naj pride na zaključno prireditev kuharskega tečaja na sončne Padiše in na uho mu povemo, da ne bo razočaran, če pride s poštenim namenom.

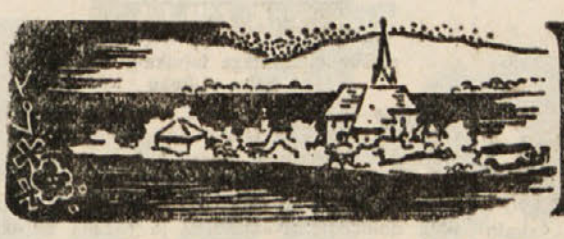

Po naši zemlji

Nekateri problemi s terena

Kjer koli prideš po naših vaseh v stik z našimi delovnimi ljudmi, naletiš na zanimivosti in probleme, ki jih je treba proučiti in uravnati v pravo smer, da bodo koristili ljudem v borbi za pravice ter jih obvarovali različnih škod. V zadevi zasedbenega davka opazimo, da se malo kdo posluži navodil v našem listu, ko smo pred tedni objavili, da je Zveza koroških partizanov vložila na finančno ministrstvo prošnjo, naj bi se članom Zveze bivših partizanov črtal omenjeni davek ter tudi odgovor ministrstva, iz katerega je razvidno, da splošen popust zasedbenega davka sicer ni mogoč, pač pa da je treba vložiti prizive na deželno finančno direkciji, ki bo o posameznih primerih odločala. Na našem ozemlju je prav malo ljudi, ki ne bi kakor koli podpirali Narodnoosvobodilne vojske, torej del zavezniške vojske, mnogi so utrpeli ogromno škodo, vendar po veliki večini mirno plačujejo zasedbeni davek. To nikakor ni prav. Čim več naših davkoplačevalcev bo vložilo prošnje za popust zasedbenega davka, tem več težko prisluženega denarja si bo naše ljudstvo prihranilo. Pravice, ki smo si jih priborili potom organizaoije Zveze bivših partizanov, je treba temeljito izkoristiti.

Nedavno sem govoril s starimi drvarji o njihovih življenjskih pogojih. Prvi je trdil, da nikoli ni vedel, koliko je pravzaprav zaslužil. Dobil je pač vsakih 14 dni toliko in toliko predujema, pri obračunu pa ni vedel, če je dobil vse ali ne. Ko so se spominjali, da so pred leti posekali ponekod ogromne količine lesa na poseke, po tisoč, dva tisoč metrov, se danes sprašujejo, kako je mogoče, da na posekanih prostorninah niso namerili več metrov lesa, ker danes ugotavljajo, da namerijo na manjših prostorninah več lesa. Ta razlika pri merjenju lesa jim je jasna, ko so ugotovili, da posekanega lesa nikoli niso merili delavci sami, temveč graščinski uradniki, gozdarji in lovci, izbrani ljudje, ki so merili v korist svojega lastnika gozda ali trgovca, gozdarja — delavca pa oškodovali. Spomnimo se še, kako se je gozdarski urad grofa Thurna ob primeri stavke gozdarskih delavcev skliceval na razne usluženosti gozdarjem v obliki stanovanj in zemljišč, samo, da bi na ta način ohromil borbenost delavcev za svoje pravice. Zaradi tega so drvarji, kljub trideset, štiridesetletnemu težkemu in trdemu delu enaki reveži in siromaki kot so bili od vsega početka. Dočim gozdni podjetniki in njihovi gozdarji in uradniki pri lahkem delu živijo lepo življenje, delavec — drvar slej ko prej le bedno životari. Tudi danes še nimajo drvarji možnosti, da bi sami merili posekani les, drvar ti sme samo zaznamovati izmerjene hlode, klešče za mero ima pa v rokah grajski gozdar ali lovec. Na ta način nimajo drvarji prave kontrole nad količino s težkimi napori posekanega lesa.

Delovni kolektivi drvarjev si morajo te in druge prvice organizirani priboriti. Drvarji znajo danes sami pisati in računati in imajo možnost organizacije, ki naj jo izkoristijo. —

DOBRLA VES

V nedeljo, 7. januarja so nas spet razveselili igralci Slovenskega prosvetnega društva iz Šmihela. Gostovali so pri nas z igro „Vrnitev" in s svojim tamburaškim zborom in nam pripravili zares prijetno kulturno prireditev.

Nabito polna je bila dvorana, ko so zasvirali v uvod tamburaši in s tem otvorili prireditev. Nato je spregovoril tajnik Slovenske prosvetne zveze in razložil pomen in vsebino našega kulturno-prosvetnega delovanja v pogledu na napredujočo germanizacijo, ki skuša z vsemi sredstvi zatreti slovenski življ na Koroškem. Govoril je o današnjih žalostnih šolskih razmerah in jih osvetil v luči vtisov, ki so jih zapisali v jugoslovanskem časopisju slovenski novinarji o svojem obisku na Koroškem, kjer so se tudi seznanili s šolskimi razmerami našega ozemlja. Pozval je starše k budnosti, s katero naj spremljajo vzgojo svojih otrok v šoli, kajti v njih leži bodočnost našega slovenskega naroda na Koroškem, za katero nosijo odgovornost predvsem matere in očetje mladega narodnega naraščaja. Boriti se za naše narodne in kulturne pravice — tako je končal svoj nagovor — ni samo naša pravica, temveč tudi sveta dolžnost, ki nam jo nalagajo težka preteklost in ogromne žrtve, ki so darovale za to bodočnost svoje najvišje.

Spet so zasvirali tamburaši več odličnih komadov, nato pa se je pričela igra „Vrnitev".

Silno resna in pretresljiva slika, ki je aktualna prav v današnjih dneh, se nam je odvijala na odru in nam segla globoko v srca. Vrnitev starega rojaka, ki je po zločinski roki svojega rivala skoro izgubil življenje, je bila prikazana s tako prepričljivim igranjem, da je osvajala brez izjeme vse občinstvo. Prihod Janka iz dolgoletnega ruskega ujetništva na svoj nekdanji dom, je povzročila veliko zmedo in oživel tako bolest in ljubezen žene Jerice kakor je obudil vest moža-zločinca Petra, ki najde v ponovnem kovanju naklepov za uničitev svojega nepričakovano vračajočega se rivala svojo lastno smrt.

Uprizoritev drame „Vrnitev", kakor so jo prikazali šmihelski igralci v Dobrli vesi, je lahko navdušila slehernega gledalca. Brez težave si lahko opazil v celotnem nastopu spretne roke zares sposobnega režiserja (tovariša Stanka Vavtija), ki je sam igral vlogo Jeričinega drugega moža Petra. Zlasti Janko (Krt Jože; vračajoči se mož) in Jerica (Ivanka Vavti; njegova žena) sta se z dobrim doživetim igranjem izkazala kot nadarjena igralca. Tudi drugi igralci so precej dobro rešili svoje vloge in ustvarili v skupnem igranju tisto harmonijo, ki je za dober vtis igre nujno potrebna.

Vsekakor je prireditev docela zadovoljila naše občinstvo in vsi si želimo, da bi kmalu spet doživeli tako prijeten popoldan v našem Narodnem domu.

APAČE

Veliko truda je vloženega tudi v delo za najmanjšo prireditev. To ve vsak, ki mu je pobliže znano delo naših ljudskih odrov, ki so mu znani nesebični napori marljivih prosvetašev, ki žrtvujejo ves svoj prosti čas za pripravo kulturnih prireditev, pri katerih

Dopisujte v svoj list!

išče naše ljudstvo razvedrilo in oddih. Tudi v najbolj zakotni vasi privabi kulturna prireditev tako obilno število občinstva, da se morajo mnogi vračati domov, ne da bi videli predstave, ker pač ne najdejo več prostora v preskromni „dvorani".

Tako je bilo tudi zadnjo nedeljo na Apačah. V veži župnišča so se stiskali gledalci drug ob drugem, kakor ribe v konservah, da vidijo prizore in nastope domačih prosvetašev, ki so se gnetili pred njimi na skoro mikroskopično majhnem odru, ki je stal na drugem koncu ozke veže. Igrali so igro „Sreča" in več šaljivih prizorov, s katerimi so spravili vse gledalce v prav veselo razpoloženje in jih tako odškodovali za dolgo in naporno pot, ki so jo napravili mnogi iz bližnjih in daljnih hribov do svojega kulturnega središča.

Kakor skromna so sredstva za kulturno izživljenje, tako velika je tudi marljivost in neutrudno navdušenje teh gorskih prosvetašev. Takoj spet se bodo oprijeli priprav za novo prireditev. Povezali jo bodo z zaključkom kuharskega tečaja, ki ga imajo dekleta pod vodstvom tovarišice Milenke Gallobove pri Mežnarju na Apačah.

Tako s kulturno prireditvijo kakor kuharsko razstavo se nam obeta na Apačah vesel in zadovoljen pust.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

6. Nadaljevanje

Stopila je gor na stopnice oltarja Marijinega in je padla na kolena in je kriknila, da se je slišalo po vsi cerkvi.

Pet sem jih nosila pod srcem, tri so mi že umorili. Ali mi umore še ona?"

Zašumelo je po cerkvi, zavrelo je kakor v morju pred nevihto. V klopeh so vstajali; ozirali so se na stari oltar; dete je zaječalo v naročju materinem.

„Vun z njo!"

Visok ženski glas je zavpil in je prevpil šum, naraščajoč od hipa do hipa.

Bled je stal stari župnik na prižnici.

„Mir, ljudje božji! Ali ne vidite, da ji je otemnel duh ob preobilni njeni nesreči!"

Stegnil je roke proti narodu, kakor bi hotel braniti siroto. Glas se mu je tresel, a je zvenel vendar odločno in zapovedujoče.

Šumelo je po cerkvi. Ljudstvo je pogledovalo napol jezno, napol plašno in pomilovalno in se je odmikalo polagoma od nesrečnice.

Kovačica se ni zmenila za nikogar. Klonila je glavo do tal; s čelom se je naslonila ob kamenite stopnice oltarjeve. Tako je klečala vso mašo. Ni jokala, ni vzdihovala, ni izpregovorila besede več.

Ko so odšli ljudje, je prišel župnik. Dvignil jo je in jo je povedel v župnišče, da jo okrepčajo. Ko se je pomirila, jo je spremil sam na dom.

Potem je utihnila. Onemela je kakor stoletna hruška za kovačnico, ki ji je odpalo že vse listje od same starosti, da so štrlele dolge suhe veje nemo in žalostno v zrak. Ni šepetalo v njih več skrivnostno, pričakovaje ob tihih večerih, v prvem mraku. Le ko je pridrvel preko gor vihar v dolino, je zaškripalo v njim, je zaječalo bolestno.

Utihnila je, onemela. Le sosedi vdovi je potožila včasih,

„Pet sem jih imela, a glej, vse mi je vzela tujina. Tri so mi že umorili. A kaj bo z onimi? Kdaj se vrneta? Kdaj in kje mi umreta še ta?"

Kakor senca je hodila po hiši, po vasi. Po dolge dneve ni izpregovorila z nikomur.

Mož je prihajal domov pijan. Sprejemala ga je s potrpljenjem in z usmiljenjem, a molče. Zmerjal jo je, priklinjal je dan, ki se je zvezal ob njem z njo za življenje

„Vem, marala me nisi nikoli. Preprost, preprost sem ti bil že od nekdaj. Odtod moja nesreča."

Jokal je, ker je bil pijan. A ona je molčala. Vedela je, da čuti laž sam. Ljubila ga je le preveč. Pretesno, premočno je bila navezana nanj od trenutka, ko sta se srečala prvikrat. Odtod vsa njena nesreča.

Sedel je ob oknu, naslanjal se je na mizo z vsem gornjim telesom, ker bi padel sicer v pijanosti raz klop. Jokal je, da so slišali na cesto; solze so padale na mizo skoro curkoma.

„Vem, tudi otrok nisi marala. In čutili so, da je prazno in brez ljubezni tvoje srce, zato so šli. Ti si jih izpodila iz hiše. Odtod vsa moja bridkost."

Zakričalo je v srcu, ker je zadel naravnost v srce. A molčala je... Saj ve za njeno ljubezen, saj pozna njene žrtve, a čuti greh na vesti, ker je odtujil s svojim pijančevanjem, s svojo surovostjo otrokom rodni dom. Da bi si prevaral vest vsaj za hip, je vstal in je vrgel krivdo na njeno dušo, ki ni imela več mirne ure, odkar so odšli deca, sreča in tolažba njenega življenja... Iz njega vse njeno trpljenje, vsa nesreča brez mere in meje — a molčala je.

Prišli so dnevi, ob katerih je delal. A prijelo ga je nenadoma in je začel spet piti, žganje seveda.

„Ne pij, Luka, škoduje ti!"

Veliko usmiljenje je bilo v besedah, sama ljubezen. A zabolela ga je celo ta; čutil je, da je je nevreden. Ni je pogledal, ni ji odgovoril.

Ko je bil že pijan, se je razsrdil.

„Zavidaš mi te borne kapljice, vem... Seve, vina mi ne kupuje nihče kakor tebi. Že mala punčica si se vlačila s fanti po gostilnicah, da so te napajali."

Velika pekoča grenkost se ji je vzdignila v srcu in je vrela gor v oči, kjer se je zlila s studom nad ostudno lažjo. Pogledala je nazaj v življenje, z roko na srcu kakor pri spovedi, pred sodnim stolom Vsevednega; in glej, ni bilo madeža na vsem njenem življenju. A molčala je, s silo je zatrla grenkost, s krepkim samozatrjevanjem, z bridkostjo prepojenim, je otresla stud.

„Ubil bi te, ničvrednica!"

Pogledala ga je tiho in mirno. Gotovo niti vzdihnila ne bi, ko bi jo udaril in bi jo pobil na mestu — kakor suha hruška za hišo, ki ne zašumi, ne zašušti v nji več...

A včasih je prišlo nenadoma. Tedaj je sedla na klop pred hišo in se je ozirala skrbno, z nemirnim pričakovanjem v srcu in očeh, gor in dol po cesti. Sedla je na klop zgodaj v jutru in je sedela na mestu, da se je vzpelo solnce visoko. Sedla je na klop morda ob solnčnem zahodu in je sedela dolgo v noč, da se je napolnila dolina do vrha s temo. Niti opazila ni, da je mineval čas, da je pozna noč. Ker kaj je čas srcu ma-

ETNA

Med smrtjo in veličastjem

Običajno se turisti začno vzpenjati pri mestecu Nicolosi, ki ga je l. 1669. žareča povodenj pokrila. Pot se vije v prečudni tišini, da te kar zebe pri srcu, po pokrajini, ki je slična luninemu površju. Povsod same kope, izrastki, ugasla žrela kot spuščaji na velikanskem licu. Etna nima samo enega žrela kot Vesuv, marveč zemlja zdaj tu zdaj tam poči, včasih tudi po deset in več kilometrov na dolgo, in izbruhne žarečo maso, magmo, ki se zunaj strdi in pokrije s skorjo, a je pod njo še dolga leta prav ognjena, do 1000 stopinj Celzija. Palico sem porinil v pepel kraj pota, pa ni bilo več kaj ven potegniti — zogljenela je v hipu. Ob razpoklinah pa se nagromadijo stožci strjene lave, tu le 20, tam celo do 400 metrov visoki. Takih kupov je do 900. Do kakih 1000 metrov se vzpenjamo še med južnimi nasadi; vmes so pa obširni oplazi, cele doline zasute z lavo. Kjer je bilo nekoč življenje — je danes smrt. Čez sto let morda bo pa tam spet rodovitna ognjeniška prst in iz smrti bo vzklilo novo življenje. Mandlji, pistači in kostanj pa rastejo celo do 2000 metrov. Potem pa sama tihota in veličastje mogočne narave. Na vrhu, 3003 m, se pa objemata sneg in — ogenj. „Dentro pur fuoco, e fuor candida neve“, je pel že Petrarca. Sneg nabirajo — redkost na Siciliji — in ga nosijo prodajat v Katanijo za izdelovanje sladoleda.

Ogenj pa — pomeni smrt. Pred nekaj tedni smo brali, da je vulkan začel spet bruhati in da se strašni ognjeni močnik vali nizdol po pobočju. Ljudje iz ogroženih vasi ne spijo, opazujejo grozni rdeči sij z vrha in čakajo poročil junaških vulkanologov z vrha, kakšno smer in hitrico bo lava ubrala. 1500 družin je že naložilo na voze svoje borno imetje, kajti lavi lahko ubežiš, saj je njena največja hitrost bila največ 670 m na uro, a kar ji pride na pot, gozdovi, nasadi in hiše vse neusmiljena zalije in spremeni v oglje.

Bežite — lava prihaja

Kako pa pride do izbruha? Zaradi razkrajanja radioaktivnih snovi je v notranjosti zemlje silna vročina, ki raztali kamenine. Razvijajo se plini, ki potiskajo maso proti površju, prebijejo skorjo in bruhnejo stopljeno maso kakor zamašek iz peneče steklenice v zrak. Pri vulkanskih eksplozijah zlete ven kosi stare lave, lapilli, bombe, pepel, ploha se usuje, vmes grmi in se trese zemlja, preko roba žrela se vlije ognjeni potok in gorje kar mu pride naproti. Potem se narava spet umiri, le težko hropenje v orjaških prsih pravi, da orjak še ne spi.

Nepopisen je pogled z vrha na cvetoče poljane, bela mesta in azurno Jonsko morje v daljavi. A vedno je ta lepota v nevarnosti že iz pradavnih let. Grški pesnik Pindar je opisal izbruh l. 476 pred Kristusom. Vseh večjih je bilo 80. Najhuje je bilo l.1393, ko je okoli 100.000 ljudi izgubilo življenje, ker so bile nenadne eksplozije in potresi obenem. Lava je pripolzela kot predpotopna kača do morja in še danes vodi dolg viadukt preko strjene ognjene reke, ki je takrat zalila del Katanije. Tudi pozneje se je Mongibello (= gora) še dostikrat jezil in grozil z ognjenim potopom. Letos se zopet in prav hudo, čeprav se sredi drugih zgodovinskih dogodkov le malo zavedamo, da na tisoče ljudi pod Etno vsak večer trepeče ali jih ne bo sredi spanja prebudil plat zvona: Bežite, bežite — ognjena reka drvi!

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega, nepozabnega moža, očeta in brata

Valentina Vertiča

se vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in z nami sočustvovali, iskreno zahvaljujemo.

Najlepša hvala predvsem zboru, govornikom, Pokrajinskemu, Okrajnemu in Mestnemu odboru DFDL, Zvezi slovenskih izseljencev, Slovenski prosvetni zvezi, Zvezi slovenskih zadrug, Hranilnici in posojilnici Borovlje, Okrajnemu odboru AFŽ, Puškarski zadrugi Borovlje, preč. g. župniku dr. Gerab-u in Vavti-ju ter g. županu Mestne občine Borovlje.

Posebna zahvala še zdravniku dr. Travniku in dr. Baum-u, ki sta mu pomagala v najtežjih trenutkih ter vsem prijateljem in znancem, ki so dragega pokojnika tako često obiskovali za časa njegove težke bolezni.

Žalujoča žena Ana, hčerka Milka in sestra Mica.

URADNE OBJAVE

Razpis oddaje trafik

Deželna finančna direkcija za Koroško (urad za upravo monopolov za Koroško) razglaša:

Naslednje nove oziroma proste tobačne trafike so javno razpisane:

Celovec — Irdingssiedlung, Celovec, Kanaltalersiedlung, križišče Baumbachplatz — Obirstr.(nova).

Leše štev. 7. pri Št. Jakobu v R.; Malošče štev. 92 in Kot štev. 23, občina Št. Jakob v Rožu (ponovne namestitve)

Prošnje za podelitev morajo biti na predpisani tiskovini predložene najpozneje 17. februarja t. l. ob 17. uri pri Deželni finančni direkciji za Koroško (urad za upravo monopolov za Koroško) v Celovcu, Dr. Hermann Gasse 3, 2. nadstropje, soba 22.

Podrobna pojasnila dajejo pristojni finančni uradi (oddelki za davke na potrošnjo) oziroma davčni kontrolni uradi. Razun tega so podrobni podatki razvidni iz razglasov na uradnih deskah pristojnih občin.

RAZPIS

službe občinskega tajnika v Št. Jakobu v Rožu

Občina Št. Jakob v Rožu razpisuje mesto občinskega tajnika. V poštev pridejo prosilci, ki so avstrijski državljani, imajo potrebno strokovno znanje in sposobnost, so zanesljivi, telesno in duševno zdravi in odgovarjajo posebnim zakonskim določbam. Namestitev je vezana na enoletno poskusno dobo. Po uspešni preizkusni dobi sledi namestitev po zakonu o pogodbenih uslužbencih. Po v ostalem enakih pogojih imajo prednost povratniki in vojni pohabljenci.

Prosilci morajo najkasneje do 25. januarja 1950 vložiti pri občinskemu uradu Št. Jakobu v Rožu lastnoročno pisano prošnjo z življenjepisom in priložiti prepise o praksi, policijsko nravstveno in uradno zdravniško spričevalo. Pozneje dostavljene ali pomanjkljivo opremljene in nekolkovane prošnje ne bodo upoštevane.

Objava

deželnega glavarja o ureditvi cen klavne živine, mesa in mesnih izdelkov.

V smislu razglasa ministrstva za notranje zadeve z dne 7. novembra 1950 in v smislu § 3 zakona o ureditvi cen in po zaslišanju zbornice za obrtno gospodarstvo, in za kmetijstvo in gozdarstvo in zbornice za delavce in nameščence, veljajo na Koroškem naslednje cene za klavno živino

biki	5.— do 6.— šil.
voli	5.— do 6.— šil.
junice	4.50 do 6.30 šil.
krave	4.50 do 5.70 ši..
teleta	6.— do 7.80 šil.
svinje	7.— do 10.30 šil.
konji	2.— do 3.20 šil.

Prodaja posestva

Kmečko posestvo, p. d. Kurnik na Komlnu, vložena štev. 6, k. o. Koml, zložena v velikosti 29,21.28 ha, od teh 12,84.42 ha gozda, z po požaru ostalimi zidovi prejšnjega hišnega in gospodarskega poslopja, je naprodaj.

Kupne ponudbe je treba vložiti pri Uradu koroške deželne vlade, uprava premoženja, Celovec, Burggasse 8 (Burg) 1. nadstropje, soba štev. 33, do 1. februarja 1951 in sicer pismeno.

Uradne cene

K naši objavi „Uradne cene“ v zadnji številki pojasnjujemo, da navedene cene svinj in perutnine niso smatrati kot splošno vezane cene, temveč da veljajo samo v primeru prisilnega zakola ali zakola po odredbi pristojne oblasti, če je uradni živinozdravnik ugotovil kužno bolezen, ki spada pod zakon o zaščiti pred živinskimi kužnimi boleznimi (Tierseuchengesetz).

Cenejše pivo

Avstrijske pivovarne bodo proizvajale in izročile 1. februarja prometu cenejše a slabše pivo, da bi tako ustregle kupni moči širokih ljudskih plasti. To novo pivo se bo imenovalo „Schankbier“ in bo hektoliter za 10.— šil. cenejši, kot dosedanje boljše pivo. Dosedanje boljše pivo bodo še nadalje prodajali in pri pol litru zvišali ceno za 20 grošev.

Inserirajte v Slov. vestniku

KINO-PREDSTAVE

ŠT. JAKOB V ROŽU

v soboto 20. in nedeljo 21. januarja:

„Kupferne Hochzeit“

Predstave v sobotoh ob pol 20. uri, v nedeljah in praznikih ob 15. in pol 20. uri.

VRBA

v sredo 17. in v četrtek 18. januarja:

„Schuß durchs Fenster“

v petek 19. do nedelje 21. januarja:

„Es schlägt 13“

Predstave v četrtkih, petkih in sobotah samo ob 20. uri, v sredah ob 17. in 20. uri, v nedeljah in praznikih ob ¾15., 17. in 20. uri.

ŠPORT-TOTO

Kdor je tako tipal, je pravilno tipal:

Arsenal — Middlesbrough 3:1	1
Aston Villa — Fulham 3:0	1
Burnley — Huddersfield 0:1	2
Manchester U. — Tottenham H. 2:1	1
Wolverhamlton W. — Blackpool 1:1	x
Chelsea — Newcastle United 3:1	1
Sunderland — Bolton Wanderers 1:2	2
Atalanta — Juventus 1:5	2
Fiorentina — Udinese 1:1	x
Lazio — Bologna 1:0	1
Napoli — Padova 1:0	1
Triestina — Novara 1:4	2

Za prihodnjo Toto-rundo so naslednje športne igre in morebiti poskusite tipati, kakor navajamo:

Tottenham — Wolverhampton W.	1 X
Fulham — Derby County,	2 1
Huddersfield — Arsenal	1 X
Liverpool — Everton	2 1
Rennes — Racing Paris	1 1
Strasbourg — Marseille	2 1
Nimes — St. Etienne	1 X
Roma — Bologna	2 1
Triestina — Como	1 1
Luechese — Genua	1 2
Udinese — Milano	1 1
Sampdoria — Novara	2 1
VfB Stuttgart — FC Nürnberg	2 X
Eintracht Franksurt - Offenbacher Kikers	1 1
Charlton — Manchester United	1 2

Vremensko poročilo

Sedanje vreme s hitrimi spremembami, ki je predvsem značilno za zapad, bo po vsej verjetnosti trajalo še nekaj časa, najprej pa je pričakovati, da se bo izboljšalo. V jutranjih urah padavine, toda z zapada hitro izboljšanje. Čez dan menjajoča se, po večini že manjša pooblačitev, deloma živahni zapadni vetrovi. Temparatura v nižavah čez dan večkrat nad ničlo, v planinah še posamezne snežne padavine in močni zapadni vetrovi. Pojemanje temperature.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2., Postschließfach 17.

---

treinemu, hrepenečemu, pričakujočemu — kaj mu je noč?

Sedela je na klopi, strmela je tja po cesti. Čudovit je bil izraz sicer bolehnega lica: Vse pomlajeno je bilo, zardelo in lepo. Oči so sevale in so kresale iskre kakor oči močne mlada žena.

„Deco pričakuje.“

Zavzel se je celo mož. Povešal je glavo in je molčal. Zganilo se mu je v srcu, zapekla ga je vest, da mu je omahnila roka sredi dela; celo s steklenico žganja, ki jo je dvigal k ustom, mu je omahnila. Sedel je v kovačnici na klop in je zagrebel lice v sajaste roke. Če je vstopil kdo in ga je zdramil nenadoma, je videl z začudenjem, da ima zardele oči in da je očrnelo lice mokro od solz... Tiho je stopal ob takih dneh okoli hiše, z upognjeno glavo, z nemirnimi očmi: vest Kajnova je bila v njem. A včasih se je razsrdil hipoma nad ženo in nad lastno slabostjo. Vrgel je kladivo v kot, je zaklenil kovačnico in je šel na Zgornja Poljano pit. A ko se je vračal v noči, glasno in hripavo pevaje, in je opazil, da čaka žena še na klopi, je utihnil sredi pesmi in se je splazil na tihem in skrivaj v seno na hlevih.

Hodili so ljudje mimo, pripeljal se je voz in je drdral mimo. A onih, ki jih je pričakovala kovačica, ni bilo od nikoder.

Spoznala je naposled, da jo je varala slutnja. S sklonjeno glavo je šla gor po vasi, k cerkvi. Pokleknila je na prag, vroče čelo je naslonila na trda, hladna vrata.

„O mati sedem žalosti, pomagaj!“

Na kolenih je drsala črez prag in po cerkvi do oltarja.

Šla je dol po cesti, dol proti trgu. Pod vasjo je stal križ. Pokleknila je pred znamenjem, sredi ceste, v prah, v blato.

„Pet sem jih rodila — Kristus križani, ali izgubim res vse?“

V prahu, v blatu se je splazila po kolenih do križa. Sklonila se je, poljubila je zemljo, ki je stal križ na nji.

Kristus, umrl si tudi za nje. Ne daj, da se pogubijo.“ —

„Beri, Florijan!“

Drugačna so bila pisma, ki mu jih je dala nazadnje. Odprlo se je nebo, svetel žarek je posijal v izbo, ko je prinašal ta pisma, ko jih je bral starki, drhteči od nemira in od radosti.

Bila so Lojzetova in Minkina.

A v zadnjem času se je zapiralo nebo ob pismih Minkinih, zožil se je žarek in je izgubljal blesk in toploto. Pisala je že nekaj časa malo, naglo, nejasno. Služila je sedaj v Lincu, kamor je prišla iz Zagreba, kjer je nastopila prvo službo v tujini.

Kaj piše tako malo? Nekaj se godi z dekletom.“

Srce materino je jasno čutilo izpremembo. Poprej je pisala mirneje, ljubizniveje, zaupljiveje. A zdaj je bil nemir v poročilih, v vprašanjih, v posameznih besedah.

Iz pisem je zadrhtel nemir v srce materino in ga je napolnil z bolestjo.

„Kaj se godi z otrokom? — Kam gre njena pot?“

Po cele poldneve je predrhtela pred Materjo sedem žalosti.

O Devica, poglej na me: varuj jo! Privedi mi jo nazaj, o Mati trpeča, poznavajoča bol materinsko.“

Širok, jasen, kakor naravnost izpred prestola božjega je bil žarek, ki je posvetil v sobo, v žalosti in trpljenja mrak, ko je pisal Lojze.

Kovač je bil. Učil se je izpočetka pri očetu; a oče ga ni maral. Bil je priden, marljiv delavec, kar je bilo očetu očitanje. Zato se mu je pristudil dom s sirovostjo in z večnim zmerjanjem, odgnal ga je izpod rodne strehe. Sedaj je delal v tujini. Pisal je čestokrat, materi. In vsaka beseda v pismu je govorila o hvaležnosti, o ljubezni do matere, o odpuščenju očetu. Nanovo se je oživljalo ob teh pismih upanje materino.

„Naj se izučim dodobra, se vrnem. Upam, da me oče sprejmejo nazaj. Ni mi hudo po svetu, a pri vas nisem, mati. A pridem, mati. Veselim se dne, ko se napravim na pot in se vrnem...“

Živ vir so bila ta pisma. Sladko tolažbo je pilo iz njih, novo upanje je zajemalo iz njih srce, izsušeno od žalosti.

„Pride! Hvala materi božji, tega mi ni pogoltnila tujina.“ —

Florijan je bral pismo za pismom. Starka je sedela tiho in je poslušala. Ko je prebral, se je zamislila; povsem je pozabila bralca.

Sedela sta molče, vdajala sta se skrivnim, tihim mislim. V daljavo so se izgubljale misli, v daljavi je iskalo srce. Roka je počivala na kolenu, a v mislih se je iztegala v tujino, da pokropi, da blagoslovi grobove umrlih v tujini; da poišče živa, pričakovana s hrepenenjem, in ju primer za roko in ju povede na dom, k ljubečim srcem.

„Pridita! Pričakujem vaju z bolestjo. Oprita se na roko materino, ob materino srce se naslonita!“

V kotu ob postelji se je predramil sanjajoči mrak. Zleknil se je, zaspan še in len. Ozrl se je po sobi z velikimi, temnimi očmi; razprostrl je začrnele roke, s tihimi, neslišnimi koraki je prihajal iz kota, visok, dotikajoč se s temenom nizkega stropa, širokopleč, segajoč od stene do stene.

„Mrači se, Meta. Lahko noč.“

Odkimala mu je komaj vidno, odzdravila je morda komaj tudi v mislih; ker daleč so blodile misli, iskale so v tujini...

Breme je ležalo na ramah Florijanovih. Vsa grenka usoda, ki jo je bral ravnokar, mu je stiskala dušo; zato je stopal počasi in sključen gor po cesti. Veliki škornji so se mu vdirali v sneg; včasih jih je izvlekel le s težavo.

(Dalje)